

Важна звярнуць увагу на падзеі і навакольнае асяроддзе, што паўплывалі на працу (гэта значыць магчымыя прыродныя катаклізмы; сацыяльны рух, такі як фемінізм; палітычныя падзеі, эканамічныя сітуацыі, гістарычныя падзеі, рэлігійныя ўмовы, культурныя падзеі). А таксама прааналізаваць эфект, які займеў мастацкі аб'ект у грамадства ў гэтых умовах.

Таксама, важна вызначыць адпаведныя сувязі ці параўнанні з іншымі творамі мастацтваў. На прыкладзе прац іншых крытыкаў і даследчыкаў мастацтва дапоўніць кантэкст разумення і раскрыць яго для аўдыторыі.

Выснова. Мастацкая крытыка – гэта вызначальны этап пазіцыянавання аб'екта мастацтва на двух узроўнях: сацыяльным і рыначным. Таму важна прафесійна валодаць майстэрствам напісання крытычных тэкстаў для стварэння канструктыўнага дыялогу з аўдыторыяй. Неабходна разглядаць аб'ект мастацтва ў гістарычным, сацыяльным, біяграфічным кантэкстах і, выбраўшы жанр, што ідэальна падыходзіць, не элементарна, але зразумела данесці да часам непадрыхтаванай аўдыторыі важнасць мастацкага аб'екта.

ЛІТАРАТУРА

1. Уильямс, Г. Как писать о современном искусстве. – М: Ад Маргинем Пресс, 2019.– 359 с.

2. Artcriticismandformalanalysisoutline [Электронныйресурс]. – Режимдоступа: https://www.uwgb.edu/malloyk/art_criticism_and_formal_analysisi.htm.

3. How to analyze an artwork: a step-by-step guide [Электронныйресурс]. – Режимдоступа<https://www.studentartguide.com/articles/how-to-analyze-an-artwork>.

УДК 808.5:811.161.3

У. І. Куліковіч, дац., канд. філал. навук
А. Г. Барашка, дац., канд. тэхн. навук
(БДТУ, Мінск)

ЗНАК НАЦІСКУ Ў ТЭКСЦЕ: РЭДАКТАРСКІ АСПЕКТ

Знак націску (акут) побач з апострафам ('), злучком (-), знакамі прыпын-ку, чатырма спосабамі напісання літар складае графіку сучаснага беларускага пісьма. Адмысловых даследаванняў ужывання акута ў беларускім мовазнаўстве не праводзілася. Гаворка пра яго ішла ў некаторых працах, прысвечаных вывучэнню арфаграфічнай сістэмы

(А. Булыка), кніжнай культуры і палеаграфіі (А. Груша), апісанню розных узроўняў сістэмы беларускай мовы (Л. Выгонная, М. Бірыла, З. Запрудскі, Я. Карскі, Я. Лёсік, А. Падлужны, Б. Тарашкевіч, Л. Шакун, І. Шкраба, Ф. Янкоўскі, А. Яскевічы іншыя).

Спецыяльнага правіла-рэкамендацыі ўжывання знака націску, важнага для працы рэдактара, таксама не было створана. Аўтары нешматлікіх вучэбных дапаможнікаў абмяжоўваліся толькі канстатацыйнай асобнай сітуацыяй адносна пастаноўкі знака націску ў тэксе. Сярод іх найбольш часта згадваліся (без належнага абгрунтавання) тры выпадкі: 1) тэксты спецыяльнага прызначэння (пры транскрыпцыі, тэксты для тых, хто вывучае беларускую мову, дзіцячая літаратура і г. д.); 2) тэксты, у якіх ёсць амаграфы (*падае – падаé, палі – палі́, атлас – атла́с*), асабліва калі словы падаюцца без кантэксту або калі кантэкст мала выразны; 3) тэксты, дзе ёсць словы іншамоўнага паходжання.

Аналіз больш за 50 выданняў розных відаў і жанраў засведчыў, што вельмі часта рэдактары ігнаруюць і гэтыя нешматлікія прадпісанні. Нават стваральнікі важнай галіновай энцыклапедыі «Беларуская мова» (1994) не парупіліся, каб абазначыць націскныя склады хаця б у загалюўных словах і прозвішчах. У выніку для карыстальнікаў засталася невядомым, як жа правільна вымавіць *Зі́ма Міла́слаў* ці *Зіма́ Міла́слаў*, *Селя́х* ці *Селя́х*, *Глу́шак* ці *Глуша́к* і іншыя. Асабліва зніжае вартасць адсутнасць націску ў выданнях, дзе пададзены геаграфічныя назвы Беларусі. Да ліку такіх адносіцца шматтомнае выданне «Гарады і вёскі Беларусі: Энцыклапедыя». У ім таксама не стаіць ніводнага націску ў геаграфічных найменнях. Безумоўна, у адных выпадках ён пазнавальны (*Бадзе́ры, Зарэ́чча, Пякалі́чы, Слабо́дка, Смало́ўка, Харомі́цы, Марыто́н, Куляшо́ва* і інш.). Аднак большасць назваў могуць няправільна вымаўляцца, што прывядзе да няправільнага разумення: *Асінаві́ца, Града́, Жугераўшчы́на, Занькі́, Зуі́, Калюды́, Кіці́н, Мардахі́, Паценькі́, Праскурні́, Радуша́* і інш.

5. Культура вымаўлення – важная састаўная частка культуры мовы. Шматлікія парушэнні, якія назіраюцца сёння ў маўленні па-беларуску звязаныя з парушэннем акцэнтных нормаў. Каб іх зменшыць і зрабіць чытанне тэкстаў больш камфортным, варта кожнаму рэдактару беларускамоўных тэкстаў (у тым ліку і паэтычных) не ленавацца, а ставіць знак націску ў словах. Гэта важна для ўсіх, хто імкнецца пазнаць рэчаіснасць праз беларускую мову. Акрамя таго, парушэнне акцэнтных нормаў можа стаць прычынай няправільнага напісання ў словах галосных: *шэ́цьдзе́сят* і *шэ́цьдзя́сят*.